

25 år siden Skovhistorisk Selskab blev stiftet

Skovbrugstidende deltog i Skovhistorisk Selskabs festlige jubilæumsdag den 31. august og gengiver her formandens, P. Chr. Nielsen's tale.

Ved en forenings eller et selskabs jubilæum er det naturligt at se tilbage, og måske især at dvæle ved stiftelsen for at gøre op, om bestyrelsen har opfyldt nogle af de høje mål, der blev sat, da man i begejstring stiftede selskabet.

Vi har fået fremstillet fotostat af den side i FORSTLIG BUDSTIKKE pr. 25. juli 1953, hvor dr. *Syrach-Larsen* opfordrede til at stifte et skovhistorisk selskab, og lensbaron *H.*

Berner-Schilden-Holsten indbød til en nærmere drøftelse af »betimeligheden af en Skovhistorisk Selskab« på herregården Langesø på Fyn 31. august 1953.

Til det stiftende møde indfandt der sig 48 deltagere. Skovrider *A. S. Sabroe* blev valgt til dirigent, og under hans ledelse udspandt sig en livlig diskussion om et skovhistorisk selskabs berettigelse, formål, bestyrelse, vedtægter m.m. med fyldige udtalelser af *Syrach-Larsen*, professor *Ho-*

ward Grøn, skovrider *Just Holten*, lensbaronen, skovdirektør *Krarrup*, skovrider *Fløytrup* og *Sabroe*.

Enden på diskussionen blev, at Skovhistorisk Selskab blev stiftet, idet alle 48 deltagere meldte sig. Hertil kom 4, der skriftligt havde givet tilsagn om medlemskab, hvis selskabet skulle blive en realitet. En liste over de 52 stiftende medlemmer er ophængt på væggen, og på jubilæumsdagen skal der rettes en tak til selskabets stiftere.

Syrach-Larsen fik en foreløbig godkendelse af selskabets formålspargraf, der kom til at lyde: »Selskabets formål er at fremme interessen for skovens historie i videste forstand. Formålet søges gennemført ved at opmuntre interessen for den skovhistoriske forskning, ved at støtte Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørsholm, ved møder og ekskursioner samt ved udbredelse af kendskabet til skov i almindelighed«.

Der blev nedsat en foreløbig bestyrelse, bestående af lensbaronen, skovdirektør *Krarrup*, dr. *Syrach-Larsen* og baron *M. Schaffalitzky de Muckadell*. Deres opgave var at udarbejde vedtægter, der skulle forelægges medlemmerne til godkendelse på et møde i foråret 1954. I 1952 havde jeg afløst dr. *Syrach-Larsen* som forstlig medarbejder og konsulent ved Jagt- og Skovbrugsmuseet. Jeg havde deltaget i mødet på Langesø som referant, og lovudvalget supplerede sig med mig som sekretær.

Den foreløbige bestyrelse aflagde besøg hos museumsbestyrer *Henning Scheel*, Jagt- og Skovbrugsmuseet, og museumsbestyrelsens formand, departementschef *P. Stahlschmidt* for at drøfte selskabets formål og tilknytning til Jagt- og Skovbrugsmuseet. Man gjorde åbenbart et godt indtryk, for Skovhistorisk Selskab fik tilladelse til at have hjemsted på Jagt- og Skovbrugsmuseets forstlige bibliotek, der dengang var under indretning på Folehavevej 21, og dette vejnummer har siden da været selskabets adresse. Den velvilje, man mødte på Jagt- og Skovbrugsmuseet, har været af den allerstørste betydning for Skovhistorisk Selskab.

Udvalget kunne nu udsende en meddelelse om selskabet til de forskellige blade. På væggen hænger en fotostat af meddelelsen, således som den blev bragt i SKOVBRUGS-TIDENDE, og man søgte her at give læserne en konkret opfattelse af selskabets opgaver: Skovhistorisk Selskab skulle være en støtteforening for

skovbruget på Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørsholm; desuden skulle selskabet, ved siden af dyrkningen af den højtidelige historie, fremme interessen for skoven i vide kredse, f.eks. ved at foranstalte ekskursioner og lignende, idet kontakten til det skovbesøgende publikum må betragtes som en vigtig opgave. Som kon-

krete eksempler på skovhistoriske opgaver, som selskabet kunne opmuntre til at tage op, nævntes en revision af *von Langens* arbejder samt bøgerkulturens og rødgrandyrkningens historie i Danmark. Midler til løsning af opgaverne ville selskabet søge gennem fonds.

Lovudvalget arbejdede flittigt og indkaldte medlemmerne til generalforsamling 25. april 1954.

Sabroe blev igen valgt til dirigent. *Syrach-Larsen* kunne forelægge forslag til love, der efter mindre ændringer fik forsamlingens tilslutning. Han kunne også meddele, at mødet fandt sted i lokaler, som Jagt- og Skovbrugsmuseet havde overladt til brug for selskabet, at Carlsen-Langes Legatstiftelse havde bevilget 2.000 kr., og at direktør *Agerled*, Kongeportens Savværk i Klampenborg, havde skænket planker af Kavalleregen i Charlottenlund til et skrivebord og af en af *von Langens* graner i Klampenborgplantagen til en reol, samt at snedker *Kjeld Christensen* på Jagt- og Skovbrugsmuseet snarest skulle tage fat på disse møbler, der blev opstillet i lokalerne på Folehavevej 21. Selskabet fik endnu et par planker, der først senere er kommet til anvendelse. Den store egeplanke med det masrede ved, der bærer skiltet ved hovedindgangen til Jagt- og Skovbrugsmuseet er en del af den gave, som Skovhistorisk Selskab dengang fik overladt.

Baron *Schaffalitzky* og skovdirektør *Krarup* ønskede ikke at være med i selskabets bestyrelse. Til den første egentlige bestyrelse valgtes: dr. *Syrach-Larsen*, lensbaron *H. Berner-Schilden-Holsten*, skovridere *Alfred Gram*, professor *N. K. Hermansen*, Landbohøjskolen, og professor *H. M. Thamdrup*, Århus Universitet og naturhistoriske Museum: Bestyrelsen valgte mig som sekretær på grund af min forbindelse med Jagt- og Skovbrugsmuseet.

Efter generalforsamling og frokost afholdtes selskabets første ekskursion. Den gik til Rungsted Hegn og Linstows Grav i Folehave Skov under ledelse af skovridere *Gram*. Der er hængt fotografier fra turen op på væggen.

Nedenstående telegram var sendt til selskabet og blev oplæst af dirigenten.

Skadsholm, den 30. august 1978

Kære »Skovhistorisk Selskab«.

Hjertelig til lykke med fødselsdagen! Det er altså allerede 25 år siden vi stiftede selskabet på »Langesø« hos den elskelige kammerherre Hans Berner Schilden Holsten. Han skriver selv i sin fantastiske 15 binds slægtsbog under »Breve og optegnelser 1952-54« følgende: »Dagen efter var her det møde, som dr. Syrach Larsen havde bedt mig om at få afholdt her på Langesø for at få stiftet et Skovhistorisk Selskab. Mødet afholdtes i foredragssalen, og der var ialt 48 deltagere, som vist nok alle indmeldte sig. I et forberedende udvalg indvalgtes dr. Syrach Larsen, tidligere skovdirektør Krarup, baron Michael Scaffalitzky og mig selv. Til stede foruden de her nævnte var lehnsgreve Bernstorff, Niels Juel, Jørgen fra Holsteenshus, Christian Cederfeld, baron Rudolph Bertouch, kammerherre Scavenius Klintholm, professor Grøn, skovriderne Abell, Bistrup, Qvistgaard, Fløytrup, Sabroe, Poul Lorenzen, Bondo, Marstrand Jørgensen og forstassistent Sægaard fra Aboretet«.

Det var en blandet flok og mange af dem er nu væk - men selskabet trives, og vi glæder os over de »unge« (for mig er de jo unge som er 50-60 år) som fører arbejdet videre på så forskellig vis i det fællesskab som vidner om ildhu og kærlighed til skoven. Her mærker man ikke til den middel-mådighed som er tidens svøbe og som kan kvæle drivkraften til videre historisk forskning.

Af de unge som fører Skovhistorisk Selskab videre må i første række nævnes vor energiske formand lektor P. Chr. Nielsen, som ud over historie m.m. trækker det praktiske slæb med bravour. Han har sammen med skovridere Laumann Jørgensen skrevet det enestående værk om Nordsjællands skove, et værk som er en værdig milepæl for vort selskab.

Nævnes skal også ekskursionen til »Tingskoven« med Laumann Jørgensen som fremragende inspirator, hvor vi deltagere følte os hensat til hedenold.

Mellem de »unge løvere« vil jeg også gerne nævne inspektør Mogens Wittusen fra Hjerl Hede. For få uger siden besøgte jeg ham og blev dybt imponeret over det livsværk han har sat som en bautasten, over hvor godt det kan gøres her på jydsk grund. Det er højt hævet over middelmådighed og bør hædres!

I mit otium har jeg haft den lykke at vende tilbage til det gamle Buderupholm Statsskovdistrikt og bor nu hos min datter Anne og hendes mand Erik Sanders. Her sluttet ringen, idet min svigersøn har påtaget sig det meget store arbejde at lave en oversigt over »Danske skovdistrikter og deres mænd gennem 200 år« samt en biografisk oversigt over danske skovridere fra 1600-tallet til vore dage.

Måske burde jeg her være ubeskeden nok til at nævne, at pennen endnu ikke er faldet mig af hånden. Jeg håber inden længe, at være færdig med en lille afhandling om Brahetrolleborg som forstlig uddannelsessted (baseret på oplysninger jeg har fra min morbroder Elers Koch samt egen erfaring).

Et engelsk ord lyder: »The world is still full of interesting and useful things waiting to be done« og det er mit håb, at Skovhistorisk Selskab fremover vil finde og fuldføre nogle af de ting, der i vor forstlige verden venter på at blive gjort! Lykke til!

I tankerne vil jeg være med i Kongesalen d. 31. august.

Med venlige hilsener Poul Lorenzen.

20. august samme år gik turen til Jægerspris Nordskov, hvor skovrider *Vagn Holstein* viste os de tusindårige ege, og hvor dr. *Syrach-Larsen* fik den glimrende idé at bede kunstnerinden *Ingeborg Frederiksen* udføre autentiske tegninger af de gamle træer.

Denne tur afledte også, at Jagt- og Skovbrugsmuseets udstilling om kæmpeege blev fornyet, samt at skovfoged *Th. Jensen* tog arbejdet med en nøjagtig aldersbestemmelse af Storkeegen op. *Jensen* holdt senere foredrag herom på Jagt- og Skovbrugsmuseet, og hans arbejde med aldersbestemmelsen blev trykt. Den minutløse år-ringstælling blev det første i sin art her i landet, og den fastslog, at Storkeegen var 800 år.

I 1955 tegnede *Ingeborg Frederiksen* Kongeegen, hvoraf en miniaturetegnelse blev selskabets bomærke. Senere tegnede hun Storkeeg, Snoegen og Bregneeg, alle fire i Nordskoven.

Efter *Syrach-Larsens* anvisninger fortsatte hun med sine trætegninger andre steder i landet. Hun fik gennem årene udført ialt 12 trætegninger, som hun har overladt Skovhistorisk Selskab tillige med fuld rådighed over dem. Reproduktioner af tegningerne er gengivet i Dansk dendrologisk Årsskrift, og af Kongeegen og Snoegen er der desuden fremstillet tryk i betydelig størrelse. Disse tryk er solgt i stort antal og brugt som illustrationer i adskillige bøger.

Det var dr. *Syrach-Larsen*, der opfandt *Ingeborg Frederiksen* som trætegner, og *Carlsen-Langes* Legatstiftelse ydede penge til klicheer til trykning og til *Ingeborg Frederiksens* rejser. Honorar ønskede hun ikke.

Ikke alene trætegningerne blev resultatet af *Ingeborg Frederiksens* forbindelse med Skovhistorisk Selskab. Efter forespørgsel hos os har hun overladt sine mange fremragende fugleakvareller til Jagt- og Skovbrugsmuseet.

Ingeborg Frederiksen døde 29. december 1976. I sit testamente havde hun betænkt en række af de foreninger, der stod hende nær med pengebeløb. Historisk Selskab fik 15.000 kr., som vi nu har brugt til vor jubi-

læumsbog, »Skovens folk fortæller«.

I 1960 vovede Skovhistorisk Selskab at forsøge sig som bogudgiver. Der skulle være international skovkongres i Seattle i Amerika. Ved den lejlighed ønskede dr. *Syrach-Larsen* at pege på, at dansk skovbrug havde en lang tradition bag sig. Under redaktion af professor *Howard Grøn* fik vi oversat og udgivet *C. D. F. Reventlows* forstafhandling på engelsk. Udgivelsen blev økonomisk mulig for selskabet ved den forudbestilling af bogen, som især Østasiatiske Kompagni og Danske Forstkandidaters Forening afgav. Inden trykningen blev sat i gang, var der solgt så mange bøger, at vi var sikre på at kunne betale bogtrykkerregningen.

Bogen vakte opmærksomhed ved kongressen og har været af meget stor værdi som gave til engelsktalende forstfolk. Bogen er skrevet for 175 år siden, men den er aktuel også i vore dage, således som det fremgår af en udtalelse som den senere skotske professor *J. D. Matthews*, der læste oversættelsen igennem har givet, umiddelbart efter bogens fremkomst: »Jeg vil gerne give udtryk for, hvor meget jeg har nydt at arbejde med denne bemærkelsesværdige afhandling. Den er helt moderne i sine synspunkter og måden at fremsætte dem på. Hvis jeg var lærer i skovbrug – det blev han senere – ville jeg forære hver studerende et eksemplar af bogen, så han kunne lære, hvorledes man skal samle, forelægge og analysere de foreliggende data på en effektiv og logisk måde«.

»A Treatise on Forestry« som er afhandlingens engelske titel blev pænt anmeldt såvel herhjemme som i udenlandske forstlige tidsskrifter.

Det viste sig, at *Reventlows* forstafhandling havde givet et lille over-skud, og Skovhistorisk Selskab kunne bruge disse penge til sin næste udgivelse, nemlig *Poul Lorentzens* »Jagt, Jæger og Skovfolk i gamle dage«, som udkom 1962. Vi ville gerne have bogen udbredt, og prisen blev sat til 12 kr., og selv om såvel 1. som 2. oplag, ialt 2.500 stk. blev solgt i løbet af kort tid, tjente selskabet ikke væsentligt på bogen. Det skal bemærkes, at bo-

gen sælges så billigt, fordi *Poul Lorentzen* forærede os manuskriptet, og fordi bogen især blev solgt direkte fra selskabet, ikke gennem boghandelen.

Fra 1962 til i dag har Skovhistorisk Selskab ikke udgivet egentlige bøger. Vi har fået artikler med skovhistoriske emner ud til vore medlemmer ved at købe særtryk af forskellige skrifter. Vort synspunkt har været, at det er vigtigt at få gjort andre kredse end vor snævre kreds af medlemmer opmærksom på, at der er noget, som hedder skovhistorie – og det skal tilføjes, at det har været langt billigere at købe særtryk end selv at trykke!

Vi har samarbejdet med lokalhistoriske skrifter, med Dansk dendrologisk årsskrift og med de forstlige tidsskrifter.

Vore ekskursionsberetninger, som meddeler de skovhistoriske data, vi samler på vore ture, har vi gjort meget fyldige. Som oftest er de kun udgivet i duplikeret form. I de senere år har *Børge H. Larsen* dog fået trykt en del af vore beretninger i Skovbrugstidende, som støtter Skovhistorisk Selskab ved at forære selskabet særtryk til medlemmerne.

Fra Skovstyrelsen og Dansk Skovforening, Århus kommune og Københavns kommune har vi gratis fået vandretursvejledningerne, som vi har forsynet medlemmerne med.

Et meget vigtigt led i selskabets arbejde er vore ture, hvoraf der normalt afholdes en i forsommeren og en om efteråret. Som allerede nævnt skal turberetningerne – og det gælder også generalforsamlingsreferater – medvirke til at fastholde de skovhistoriske data, som selskabet samler. Jeg ved, at mange af vore medlemmer gemmer de dupliserede sider, bestyrelsen sender ud.

Bestyrelsen vælger målene for selskabets ture efter forslag fra medlemmerne eller når noget aktuelt trænger sig på, f.eks. jubilæer eller når en kendt skovrider nærmer sig pensionsalderen.

Blandt de runde år, selskabet har markeret på denne måde, kan nævnes:

1953: 100 året for klitplantningens begyndelse. – Vi kom et år for sent. Vi var først på klittur i 1954.

1964: 200 året for indførelse af ordnet skovbrug, dvs. den Gram-Langenske forstordning, der indførte et stedsevarende skovbrug i de nord-sjællandske skove.

1966: 100 året for stiftelsen af Det danske Hedeselskab blev fejret ved tur til Hovborg Plantage.

1970: 300 året for Jægersborg Dyrehaves oprettelse.

Vi er altid blevet mødt med den største velvilje, når vi har bedt om at måtte komme på ekskursion, selv om den foregår en lørdag eller søndag. Forstpersonalet har gjort sig umage med forberedelserne, Vorherre har normalt sørget for godt vejr, og efter mange ture har deltagerne sagt, at netop denne tur var den bedste, selskabet har haft. Vi skal dog næppe tage denne bemærkning som udtryk for, at turene er blevet bedre og bedre, men blot som udtryk for, at deltagerne har været tilfredse med turen.

Jeg har ikke noget nøjagtigt tal for, hvor mange ekskursionsværter og hjælpere samt foredragsholdere, som gratis har stillet sig til disposition for selskabet gennem årene. Men jeg vil skønne, at det drejer sig om langt over 150.

Disse arrangementer har båret selskabet gennem årene, og på jubilæumsdagen skal der rettes en hjertelig tak for den indsats, der her er gjort.

En forenings arbejdsform afhænger i høj grad af medlemstallet og medlemskontingentet. Skal en forening drives ved hjælp af frivillig indsats fra bestyrelsesmedlemmerne, således som det er tilfældet i Skovhistorisk Selskab, må medlemstallet ikke være så stort, at bestyrelsesmedlemmerne overbebyrdes med arbejde, og siger fra i bestyrelsen.

Det har flere gange været drøftet, om selskabet skulle gøre en særlig indsats for at få mange medlemmer, men vi har valgt at lade propagandaen være en fra »mund til mund metode«, og dette har resulteret i en langsom men stor fremgang i medlemstallet fra år til år. Der har ikke været et år, hvor der har været tilbagegang i medlemstallet, og vi har så at sige ingen udmeldelser. Medlemstallet er i dag godt 375.

Blandt vore medlemmer findes tre æresmedlemmer, som har ydet en særlig indsats på det skovhistoriske område og for selskabet. Æresmedlemmerne er: skovdirektør *Poul Lorenzen*, dr. *Syrach-Larsen* og skovrider, dr. *A. S. Sabroe*.

Jeg har et par gange nævnt Carlsen-Langes Legatstiftelse, som lige siden selskabets start har støttet Skovhistorisk Selskab med betydelige beløb, såvel til særlige opgaver som til den daglige drift. Disse tilskud har været af den allerstørste betydning ligesom de årlige tilskud, vi har modtaget gennem Kulturministeriet.

Til særlige opgaver er der ydet tilskud fra Statens almindelige Videnskabsfond, Rask-Ørsted fondet, Raben-Levetzauske fond, Det Classenske Fideikommis, Dansk Skovforening.

På jubilæumsdagen skal der lyde en tak for den støtte, som gennem de 25 år er givet til Skovhistorisk Selskab.

Til slut skal jeg nævne nogle få af de sager, der især har optaget selskabet, og som ikke allerede er omtalt:

Eftersøgningen af den af sandflugten begravede landsby Torup i Tisvilde Hegn.

Kortlægning og beskrivelse af Langelse Bondegårdsskov på Langeland, og Naturfondens køb af skoven efter selskabets anmodning herom.

Beskrivelse af forstmandsboliger.

Vore egeskovs historie, især med henblik på egens anvendelse i skibsbygningen.

Bøgeskovens historie, særlig skovrider *H. C. Ulrichs* bøgebevoksninger.

Den Gram-Langenske forstordning 1763–1776 og studier vedr. von Langen, delvis i samarbejde med tyske von Langen forskere.

Nedskrevne forstlige erindringer.

Gustav Graaes arbejde med optagelse af forstlige erindringer på lyd-bånd.

Jeg skal slutte med en tak til medlemmerne, hvis interesse for selskabet og dets virksomhed har været den vigtigste spore for bestyrelsen til at tage opgaverne op.

P. C. N.